

4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ. СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

DOI:10.35774/app2025.01.106
УДК 343.195(477)

Іван Антюк,
старший викладач кафедри
кримінального права та процесу
Західноукраїнського національного
університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7538-7605>

Юлія Бутрин,
студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету

СУД ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РЕАЛІЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття розглядає теоретичні засади та реалії запровадження суду присяжних у кримінальному процесі України, що є важливою складовою судової реформи. Відзначено, що суд присяжних є одним із найстаріших правових інститутів, який сприяє підвищенню прозорості правосуддя, зміцненню довіри громадян до судової системи та зменшенню впливу політичних факторів. Основну увагу приділено аналізу запровадження суду присяжних в Україні, зокрема змішаній моделі, яка передбачає участь як професійних суддів, так і присяжних у кримінальних справах, що можуть призвести до довічного позбавлення волі. Досліджено основні виклики, з якими може стикнутися Україна під час впровадження цього інституту, зокрема, необхідність підготовки присяжних, фінансування цієї системи та можливі ризики, пов'язані з емоційними чи неправомірними рішеннями.

Стаття також вивчає позитивний потенціал суду присяжних у зміні підходів до ведення кримінальних справ, зокрема у покращенні аргументації сторін та розвитку стандартів доказування. Важливою частиною дослідження є обговорення того, як запровадження суду присяжних може вплинути на правову культуру в

Україні та формування відповідальності громадян за здійснення правосуддя.

У статті підкреслено, що для успішної реалізації суду присяжних в Україні необхідно враховувати досвід інших країн, розвивати освітні програми для присяжних, а також забезпечити необхідне фінансування для належної організації судового процесу. Водночас важливим є створення чіткої законодавчої бази для ефективного функціонування цього механізму в Україні.

Ключові слова: суд присяжних, кримінальний процес, правосуддя, народовладдя, судова реформа, юридичні гарантії, правова культура, демократизація.

Antiuk A., Butrin Yu.

Jury trial in criminal proceedings: theoretical principles and realities of application in Ukraine

This article explores the theoretical foundations and practical aspects of introducing the jury system in criminal proceedings in Ukraine, which represents an important element of judicial reform. The study highlights that the jury system is one of the oldest legal institutions that contributes to increasing the transparency of justice, strengthening citizens' trust in the judicial system, and reducing political influence. The article primarily focuses on the introduction of the jury system in Ukraine, specifically the mixed model, which involves both professional judges and jurors in criminal cases that may result in life imprisonment. The research discusses the key challenges Ukraine may face during the implementation of this institution, including the need for juror training, financing of the system, and potential risks related to emotional or unjust decisions.

The article also examines the positive potential of the jury system in transforming approaches to criminal trials, particularly in improving argumentation from both parties and developing standards of evidence. An important part of the study is the discussion of how the introduction of the jury system can affect the legal culture in Ukraine and foster citizens' responsibility for the administration of justice.

The author emphasizes that for the successful implementation of the jury system in Ukraine, it is essential to consider the experiences of other countries, develop educational programs for jurors, and ensure adequate funding for the proper organization of the judicial process. At the same time, a clear legislative framework is necessary for the effective functioning of this mechanism in Ukraine.

Keywords: jury system, criminal proceedings, justice, popular sovereignty, judicial reform, legal guarantees, legal culture, democratization.

Постанова проблеми. Суд присяжних є важливим елементом демократичного правосуддя, що забезпечує участь громадян у здійсненні судової влади та підвищує рівень довіри суспільства до судової системи. Водночас, в Україні цей інститут досі не набув належного розвитку, що обумовлено низкою законодавчих, процедурних та організаційних проблем. Фактична відсутність сталих традицій функціонування суду присяжних, складність процесу відбору присяжних, недостатнє правове регулювання їхнього статусу та компетенції призводять до обмеженого застосування цього механізму у кримінальному процесі.

Незважаючи на закріплення інституту суду присяжних у законодавстві, його функціонування в сучасних умовах викликає дискусії щодо ефективності та відповідності українським правовим реаліям. Одним із ключових питань є співвідношення суду присяжних із принципом змагальності та рівноправності сторін у кримінальному провадженні. Крім того, особливої уваги потребує проблема недостатньої правової підготовки присяжних, що може впливати на об'єктивність ухвалених ними рішень. У цьому контексті важливим є дослідження досвіду інших країн, де суд присяжних вже має тривалу історію функціонування та є ефективним інструментом судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суд присяжних є предметом досліджень як українських, так і зарубіжних науковців, які аналізують його переваги та недоліки, а також можливості адаптації до національних правових систем. Берч В. досліджує гібридні моделі суду присяжних, що функціонують у деяких європейських країнах, зокрема в Австрії та Данії, та оцінює можливість їх запровадження в Україні. Інший аспект його досліджень стосується участі громадян у здійсненні правосуддя на прикладі Бельгії, що може бути корисним для вдосконалення української системи.

Белова О. І. та Бумага К. Ю. аналізують світові практики суду присяжних і визначають можливості їх імплементації в українське законодавство, акцентуючи увагу на структурних відмінностях та функціональних особливостях цього інституту в різних країнах. Богданов Є. А. розглядає актуальні виклики, з якими стикається суд присяжних в Україні, та перспективи його реформування з урахуванням правових і соціальних чинників.

Історико-правові аспекти становлення та розвитку суду присяжних досліджує Зима К. А., наголошуючи на трансформації цього інституту в різних правових системах та його впливі на правосуддя. Логой-

ко О. акцентує увагу на ролі прокурора у процесі суду присяжних, що є важливим аспектом у забезпеченні змагальності сторін та дотриманні принципу справедливості. Смірнова В. В. аналізує правовий статус присяжних у судочинстві, зосереджуючи увагу на їх правах, обов'язках та гарантіях діяльності.

Особливої уваги заслуговує дослідження Оверчук В. А., яка розглядає психологічні особливості присяжних у кримінальному процесі. Це питання є надзвичайно важливим, адже суб'єктивні фактори можуть впливати на процес ухвалення рішень, що, у свою чергу, позначається на рівні правосуддя.

Метою статті є дослідження теоретичних засад та особливостей функціонування суду присяжних у кримінальному процесі України, оцінка сучасного стану його застосування та перспектив удосконалення цього інституту з урахуванням зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суд присяжних є однією з найбільш дискусійних тем у сфері кримінального судочинства. Його основною ідеєю є залучення звичайних громадян до процесу здійснення правосуддя, що має гарантувати об'єктивність та справедливість судових рішень. В Україні питання впровадження суду присяжних довгий час залишалося відкритим, адже хоча відповідна норма передбачена Конституцією, реальний механізм її реалізації був недосконалим. Лише 24 грудня 2024 року парламент ухвалив законодавчі зміни, які запроваджують повноцінний суд присяжних у кримінальному процесі [9]. Це історичний крок, який може кардинально змінити судову систему країни.

Суд присяжних є одним із найдавніших правових інститутів, що має глибоке історичне коріння і пов'язаний з розвитком демократичних традицій у судочинстві. Його зародження відбулося ще в середньовічній Англії, де в XII столітті за правління Генріха II була введена система «великих» та «малих» журі, які згодом стали основою сучасного суду присяжних. На той час судова влада часто перебувала в руках місцевих феодалів або королівських чиновників, що спричиняло корупцію та упередженість. У відповідь на ці проблеми виникла ідея залучення до процесу прийняття рішень звичайних громадян, які могли б забезпечити більш об'єктивний і незалежний розгляд справ [6].

Головна мета суду присяжних – гарантувати справедливий розгляд кримінальних справ шляхом участі в процесі представників суспільства. Цей підхід ґрунтується на переконанні, що пересічні громадяни, які не належать до судової системи, зможуть неупереджено оцінювати докази та виносити рішення, орієнтуючись на здоровий глузд і моральні принципи. Таким чином, суд присяжних виступає як певний захист від суддівського свавілля, оскільки остаточне рішення щодо винуватості або невинуватості особи ухвалюється не професійними суддями, а людьми, які не пов'язані з державним апаратом [5].

Ця модель судочинства базується на принципі народовладдя, який передбачає, що правосуддя має здійснюватися не тільки професійними суддями, а й самими громадянами. Ідея полягає в тому, що суд є не просто державним інститутом, а механізмом забезпечення справедливості, у якому кожен член суспільства має право брати участь. Завдяки цьому суд присяжних стає важливим елементом демократичної системи, оскільки дозволяє громадянам безпосередньо впливати на здійснення правосуддя.

Різні правові системи по-різному трактують роль присяжних у кримінальному судочинстві. Наприклад, у Сполучених Штатах система суду присяжних розвинена найбільш повно: присяжні не тільки визначають винуватість чи невинуватість підсудного, але їхнє рішення є остаточним і не може бути змінено суддею. У європейських країнах, таких як Франція чи Німеччина, діють змішані системи, де присяжні працюють разом із професійними суддями, і остаточне рішення ухвалюється спільно. Незалежно від конкретної моделі, ідея суду присяжних залишається незмінною: забезпечити участь громадян у здійсненні правосуддя та створити додатковий механізм контролю над судовою владою [3, с. 35].

Це доводить, що суд присяжних є не просто юридичною процедурою, а важливим соціальним явищем, що відображає рівень демократичності судової системи. Його запровадження свідчить про прагнення держави до більшої прозорості та відкритості судового процесу, а також про бажання забезпечити громадянам реальний вплив на систему правосуддя.

В Україні суд присяжних запроваджується за змішаною моделлю, яка поєднує елементи класичної англосаксонської та континентальної правових систем. Подібний підхід можна спостерігати в Австрії та Бельгії, де присяжні беруть участь у розгляді лише певних категорій справ і співпрацюють із професійними суддями. Головною особливістю української моделі є те, що вона застосовується у кримінальних провадженнях, де обвинуваченому загрожує найсуворіше покарання – довічне позбавлення волі [1; 2].

Справи, які розглядатиме суд присяжних, будуть слухатися колегією у складі двох професійних суддів та шести присяжних. Такий склад покликаний забезпечити баланс між суддівським досвідом і народним представництвом, що, з одного боку, сприяє збереженню професійного контролю над процесом, а з іншого – гарантує залучення суспільства до здійснення правосуддя. Присяжні відповідатимуть за ключове

питання – ухвалення рішення про винуватість або невинуватість підсудного. Це означає, що саме вони визначатимуть, чи доведено вину обвинуваченого поза розумним сумнівом.

Однак остаточне рішення щодо покарання залишається у сфері компетенції професійних суддів. Вони не лише впливатимуть на процес обговорення, а й братимуть участь у визначенні покарання у випадку визнання підсудного винним. Такий формат дозволяє уникнути можливих зловживань або помилкових рішень, які можуть виникати через відсутність у присяжних глибоких юридичних знань. Змішана модель є компромісним варіантом, що поєднує переваги суду присяжних як інструменту народовладдя та професійного суддівського контролю як гаранта юридичної коректності [11].

Однією з причин вибору саме такого формату є необхідність мінімізувати ризики судових помилок. У класичній англо-американській моделі суд присяжних, який складається виключно з громадян без юридичної освіти, може іноді ухвалювати рішення під впливом емоцій або суб'єктивних факторів. Український варіант, навпаки, передбачає, що професійні судді відіграватимуть роль своєрідного арбітра, який допомагає спрямовувати обговорення в межах правового поля.

Ця модель також спрямована на підвищення довіри громадськості до судової системи. Протягом тривалого часу українські суди сприймалися населенням як корумповані та залежні від політичних чинників. Запровадження суду присяжних дає можливість громадянам безпосередньо впливати на винесення судових рішень, що може зміцнити віру в неупередженість правосуддя.

Однак реалізація цієї системи вимагає вирішення низки практичних питань. Зокрема, необхідно розробити прозорий механізм відбору присяжних, щоб уникнути ситуацій, коли ними стають особи, схильні до впливу з боку обвинувачення чи захисту. Також постає питання належної підготовки громадян, адже хоча присяжні не мають бути юристами, їм необхідно розуміти базові принципи доказового права, щоб не приймати рішень на основі упереджень або хибних уявлень про кримінальний процес.

Це показує, що запровадження змішаної моделі суду присяжних в Україні є важливим кроком у реформуванні судової системи. Вона дозволяє інтегрувати громадян до процесу ухвалення рішень, зберігаючи при цьому професійний контроль за дотриманням правових норм. Успіх цієї моделі залежатиме від ефективності її реалізації, рівня підготовки присяжних і ступеня відкритості судової влади до змін.

Попри важливість запровадження суду присяжних, процес його реалізації в Україні супроводжується низкою викликів. Першим і, мабуть, найголовнішим є питання формування корпусу присяжних. У країнах із тривалою історією функціонування цього інституту діють добре відпрацьовані механізми відбору присяжних, критерії їхньої доброчесності та освіченості, а також розвинена культура громадянської участі в судочинстві. В Україні ж таких традицій поки що немає [8, с. 50].

Відповідно до нового закону, присяжними можуть бути громадяни України віком від 25 до 65 років, які не мають судимості та відповідають низці критеріїв, визначених законодавством. Формування списків присяжних здійснюватиметься місцевими радами на основі добровільного волевиявлення громадян. Однак залишається відкритим питання, наскільки активними будуть громадяни у цьому процесі та чи не призведе це до ситуації, коли у списках опиняться випадкові або навіть недобросовісні особи [9].

Другою з ключових проблем запровадження суду присяжних в Україні є недостатня підготовка громадян, які виконуватимуть функцію присяжних. У країнах із розвинутою системою суду присяжних, таких як США, Велика Британія чи Франція, діють спеціальні освітні програми та інструктажі, що допомагають майбутнім присяжним ознайомитися з основами кримінального судочинства. Вони вивчають базові принципи доказового права, права учасників процесу та критерії оцінки доказів. Такі програми спрямовані на те, щоб присяжні ухвалювали рішення, керуючись об'єктивними критеріями, а не емоціями чи суб'єктивними судженнями [1; 3].

В Україні на сьогодні не передбачено жодного системного механізму навчання для присяжних. Вони не проходять жодних попередніх тренінгів чи інструктажів, а їхня підготовка обмежується лише загальними роз'ясненнями під час судового процесу. Це створює значний ризик того, що присяжні можуть не до кінця розуміти юридичні нюанси справи, помилково оцінювати докази або піддаватися впливу риторики сторін, а не об'єктивних фактів [5; 7].

Сюди можна віднести і складність юридичної термінології. Судові справи часто містять велику кількість спеціалізованих понять, які можуть бути незрозумілими для людини без юридичної освіти. У країнах, де суд присяжних функціонує десятиліттями, розроблені спеціальні методи спрощеного викладу інформації для присяжних, а судді чи адвокати зобов'язані пояснювати складні юридичні аспекти у доступній формі. В Україні ж такого механізму поки що немає, що може ускладнити процес винесення обґрунтованого вердикту.

Окремим випадком є психологічна готовність присяжних до розгляду тяжких кримінальних справ. У справах, які передбачають довічне позбавлення волі, докази можуть включати шокуючі деталі – наприклад, фото та відеоматеріали з місця злочину, медичні експертизи тощо. В інших країнах присяжним надають психологічну підтримку, особливо після винесення вердикту. В Україні ж наразі немає жодних механізмів допомоги присяжним у подоланні психологічного тиску, який може виникнути під час розгляду складних справ.

По-третє, фінансування суду присяжних є одним із найскладніших і водночас найважливіших питань його впровадження. Досвід інших країн свідчить, що цей механізм потребує значних витрат, оскільки він передбачає не лише оплату праці присяжних, а й організацію всього процесу – від відбору кандидатів до забезпечення їхньої участі в судових засіданнях.

Одна з основних статей витрат – компенсація часу присяжних. У більшості країн, де діє суд присяжних, держава покриває їм втрачений заробіток, а також забезпечує мінімальну оплату за участь у судовому процесі. Наприклад, у США присяжні отримують як компенсацію щоденну виплату, яка варіюється залежно від штату, а у Великій Британії їм також відшкодовують витрати на транспорт і харчування. В Україні ж поки що не визначено, які саме компенсаційні механізми будуть застосовуватися, що може стати серйозним бар'єром для громадян, особливо для тих, хто не може дозволити собі втрачати основний дохід на час судового процесу [10, с. 19].

Додаткові фінансові витрати пов'язані з організацією інфраструктури для присяжних. У країнах із розвиненою системою присяжного судочинства передбачені спеціальні приміщення для нарад присяжних, їхньої ізоляції від зовнішнього впливу та комфортного перебування в суді. В Україні судова система й без того стикається з проблемами фінансування, зокрема щодо матеріального забезпечення судів, і питання облаштування умов для присяжних поки що залишається відкритим.

Ще одним фінансовим викликом є потреба у збільшенні штату судових працівників. Адміністративний апарат судів має бути розширений для ефективної роботи з присяжними – від їхнього виклику до організації процесуальних заходів. Крім того, держава має фінансувати додаткові заходи безпеки, адже участь у справах, що передбачають довічне позбавлення волі, може супроводжуватися загрозами або спробами впливу на присяжних [4, с. 15].

Залишається відкритим питання, чи готова Україна виділити необхідні ресурси для підтримки цього механізму. В умовах обмеженого бюджету, пріоритетності інших сфер державного фінансування та економічної нестабільності суд присяжних може стикнутися з проблемою недостатнього фінансування, що, своєю чергою, вплине на його ефективність. Якщо механізм не буде забезпечений належними ресурсами, існує ризик, що він залишиться лише формальністю, а громадяни не будуть зацікавлені брати участь у здійсненні правосуддя.

Тому, фінансова сторона запровадження суду присяжних в Україні є не менш важливою, ніж правові та організаційні аспекти. Без належного матеріального забезпечення існує ризик, що цей інститут не зможе ефективно функціонувати, а рівень справедливості судових рішень залишиться під питанням.

Але ж які наслідки слід очікувати від запровадження суду присяжних?

Запровадження суду присяжних в Україні може стати однією з найважливіших реформ у сфері кримінального судочинства, що матиме широкий вплив як на судову систему, так і на суспільство загалом. Впровадження цього інституту змінить підходи до винесення судових рішень, підвищить довіру громадян до правосуддя та сприятиме демократизації правової системи країни.

Однією з головних проблем українського правосуддя є низький рівень довіри до судів. Протягом останніх десятиліть громадяни сприймали судову систему як закриту та корумповану, що працює в інтересах політичних або фінансових еліт. Суд присяжних може стати механізмом, який частково зруйнує ці усталені негативні уявлення [7].

Головна особливість суду присяжних полягає в тому, що рішення щодо винуватості чи невинуватості ухвалюють не професійні судді, а звичайні громадяни, які не мають прямих зв'язків із судовою системою. Це зменшує ризик корупційного впливу, оскільки підкупити чи залякати групу незалежних присяжних значно складніше, ніж вплинути на одного суддю. Водночас участь представників суспільства у здійсненні правосуддя створює відчуття справедливості та прозорості судових процесів, що може сприяти підвищенню довіри до судової влади [8, с. 51].

Досвід інших країн підтверджує, що суд присяжних часто сприймається суспільством як більш справедливий, ніж класичний судовий процес. Наприклад, у США та Великій Британії судові рішення, ухвалені присяжними, зазвичай викликають менше сумнівів у громадян, оскільки вважається, що вони

прийняті без тиску державних органів. Україна, запроваджуючи цей інститут, також може досягти схожого ефекту, зменшуючи рівень правового нігілізму серед населення [2].

Запровадження суду присяжних змусить адвокатів і прокурорів змінити підходи до представлення справи в суді. Якщо професійний суддя володіє спеціальними знаннями у сфері права і здатний аналізувати справу з юридичної точки зору, то присяжні – це звичайні громадяни, які не мають юридичної освіти. Це означає, що судові дебати мають бути побудовані таким чином, щоб аргументи були зрозумілими для не-підготовленої аудиторії.

У зв'язку з цим адвокатам та прокурорам доведеться приділяти більше уваги структурі своїх виступів, спрощенню юридичних формулювань та наочному поясненню доказів. Це може позитивно вплинути на якість судових процесів, адже сторонам доведеться не лише оперувати нормами права, а й переконливо доносити свої аргументи до людей, які мислять у категоріях життєвого досвіду, а не юридичних концепцій.

Крім того, участь присяжних змусить сторону обвинувачення зосереджуватися на реальних доказах, а не лише на формальних аспектах закону. Наприклад, у традиційних кримінальних процесах суддя може приймати рішення, спираючись на формальні критерії допустимості доказів, навіть якщо вони викликають сумніви з точки зору справедливості. Присяжні ж оцінюватимуть докази з точки зору здорового глузду та логіки, що може змусити сторони процесу шукати більш переконливі способи аргументації.

Запровадження суду присяжних може мати позитивний вплив не лише на судову систему, а й на суспільство загалом. Участь звичайних громадян у судових процесах сприятиме підвищенню рівня правової культури та відповідальності за здійснення правосуддя.

В країнах, де суд присяжних існує протягом тривалого часу, він розглядається не лише як механізм винесення судових рішень, а й як елемент громадянської освіти. Наприклад, у США проходження служби присяжного вважається громадянським обов'язком, який допомагає людям краще зрозуміти функціонування судової системи та принципи верховенства права. В Україні цей аспект може стати важливим кроком у напрямку демократизації суспільства, адже залучення громадян до судових процесів сприятиме формуванню відповідального ставлення до правосуддя та розуміння його значення.

Водночас варто враховувати і потенційні ризики. Наприклад, якщо присяжні не матимуть навіть базового розуміння правових принципів, їхні рішення можуть бути емоційно вмотивованими, а не раціональними. Це може призвести до ситуацій, коли рішення ухвалюються на основі співчуття до підсудного або упереджень, а не на основі фактів. Саме тому важливо розробити механізм підготовки присяжних, який допоможе їм орієнтуватися в основних принципах кримінального процесу.

Висновки. Запровадження суду присяжних в Україні є важливим кроком у реформуванні кримінального судочинства, що може суттєво змінити як процес ухвалення судових рішень, так і суспільне сприйняття правосуддя. Проведене дослідження дозволяє дійти кількох ключових висновків.

По-перше, суд присяжних є інструментом, що здатний підвищити довіру громадян до судової системи. Участь звичайних людей у винесенні рішень зменшує ризики корупційного впливу та сприяє прозорості судових процесів. Досвід країн із розвинутою системою суду присяжних свідчить, що громадяни більше довіряють рішенням, у яких вони самі беруть участь.

По-друге, введення цього інституту змінює підходи до ведення кримінальних справ. Оскільки присяжні не мають юридичної освіти, адвокати й прокурори будуть змушені аргументувати свої позиції зрозумілою мовою, що сприятиме вдосконаленню юридичних стандартів і підвищенню рівня доказовості.

По-третє, суд присяжних може стати не лише юридичним механізмом, а й важливим інструментом громадянської освіти. Участь у судових процесах сприятиме підвищенню правової культури суспільства та формуванню почуття відповідальності за здійснення правосуддя.

Однак дослідження також виявило низку викликів, які можуть стати на заваді ефективній роботі суду присяжних в Україні. Серед них – відсутність належної підготовки присяжних, ризик емоційно вмотивованих рішень, а також значні фінансові витрати на функціонування цього механізму. Вирішення цих проблем потребує ретельного опрацювання на законодавчому рівні та запровадження ефективних освітніх і фінансових механізмів.

Отже, запровадження суду присяжних в Україні – це не лише зміна судової процедури, а й важливий крок у побудові демократичної правової держави. Якщо реформу буде реалізовано належним чином, вона може не лише покращити кримінальне судочинство, а й змінити загальне ставлення громадян до правосуддя, сприяючи формуванню відповідального, правосвідомого суспільства.

Список використаної літератури

1. Берч В. Гібридна модель суду присяжних: досвід Австрії та Данії. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 5(23). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5\(23\)-428-434](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5(23)-428-434) (дата звернення: 20.02.2025).
2. Берч В. Участь народу у реалізації судової влади через суд присяжних у Бельгії. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 5(33). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-487-494](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-487-494) (дата звернення: 20.02.2025).
3. Белова О. І., Бумага К. Ю. Суд присяжних: досвід іноземних держав та перспективи розвитку в Україні. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2023. Т. 2, № 3. С. 30–44. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjpp.20230203.02> (дата звернення: 23.02.2025).
4. Богданов Є. А. Інститут присяжних в Україні: сучасні виклики та перспективи реформування. *Expert Paradigm of Law and Public Administration*. 2024. № 4(32). С. 13–18. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2024-4\(32\)-13-18](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2024-4(32)-13-18) (дата звернення: 20.02.2025).
5. Дроншкевич Є. О. Суд присяжних у кримінальному провадженні: thesis. 2020. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/50892> (дата звернення: 20.02.2025).
6. Зима К. А. Історико-правова генеза державних гарантій суду присяжних. *Derzhavne upravlinnya udoskonalennya ta rozvytok*. 2024. № 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.17> (дата звернення: 20.02.2025).
7. Логойко О. Участь прокурора у суді присяжних. *Наукові перспективи (Naukovі perspektivi)*. 2023. № 12(30). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12\(30\)-359-366](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12(30)-359-366) (дата звернення: 20.02.2025).
8. Оверчук В. А.. Індивідуально-психологічні особливості присяжних українських судів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 5. С. 49–53. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.5.7> (дата звернення: 20.02.2025).
9. Про прийняття за основу проекту Закону України про суд присяжних: Постанова Верхов. Ради України від 05.12.2024 № 4127-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4127-20#Text> (дата звернення: 23.02.2025).
10. Смірнова В. В. Правовий статус присяжних у цивільному судочинстві України. *Знання європейського права*. 2020. № 2. С. 17–21. URL: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.67> (дата звернення: 23.02.2025).
11. Чайка С. П. Суд присяжних у кримінальному провадженні України. 2021. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53422> (дата звернення: 20.02.2025).

References

1. Berch, V. (2024). Hybridna model sudu prysiaznykh: dosvid Avstrii ta Danii. [Hybrid model of the jury court: experience of Austria and Denmark]. *Aktualni pytannia u suchasni nauksi – Current Issues in Modern Science*, 5(23). Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5\(23\)-428-434](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5(23)-428-434) [in Ukrainian]
2. Berch, V. (2024). Uchast narodu u realizatsii sudovoi vlady cherez sud prysiaznykh u Belhii [People's participation in the exercise of judicial power through the jury court in Belgium]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii – Scientific Innovations and Advanced Technologies*, 5(33). Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-487-494](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-487-494) [in Ukrainian]
3. Bielova, O. I. & Bumaha, K. Yu. (2023). Sud prysiaznykh: dosvid inozemnykh derzhav ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Jury court: experience of foreign states and prospects for development in Ukraine]. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*, 2(3), 30–44. Retrieved from <https://doi.org/10.46299/j.isjpp.20230203.02> [in Ukrainian]
4. Bohdanov, Ye. (2024). A. Instytut prysiaznykh v Ukraini: suchasni vyklyky ta perspektyvy reformuvannia [The jury institution in Ukraine: current challenges and prospects for reform]. *Expert Paradigm of Law and Public Administration*. 2024, 4(32), 13–18. Retrieved from [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2024-4\(32\)-13-18](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2024-4(32)-13-18) [in Ukrainian]
5. Dronshkevych, Ye. O. (2020). *Sud prysiaznykh u kryminalnomu provadzhenni*. [Jury trial in criminal proceedings]. Thesis. 2020. Retrieved from <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/50892> [in Ukrainian]
6. Zima, K. A. (2024). Istoryko-pravova heneza derzhavnykh harantii sudu prysiaznykh. [Historical and legal genesis of state guarantees of the jury court]. *Derzhavne upravlinnia udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration Improvement and Development*, 9. Retrieved from <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.17> [in Ukrainian]

7. Lohoyko, O. (2023). Uchast prokurora u sudi prysiazhnykh. [Prosecutor's participation in the jury trial]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*. 12(30). Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12\(30\)-359-366](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-12(30)-359-366) [in Ukrainian]
8. Overchuk, V.A. (2022). Indyvidualno-psykholohichni osoblyvosti prysiazhnykh ukrainskykh sudiv [Individual psychological characteristics of jurors in Ukrainian courts]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava – Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*, 5, 49-53. Retrieved from <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.5.7> [in Ukrainian]
9. Verkhovna Rada Ukrainy. Pro pryiniattia za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro sud prysiazhnykh: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 05.12.2024 No. 4127-IX [On the adoption as a basis of the draft Law of Ukraine on the jury court: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 05.12.2024 No. 4127-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4127-20#Text> [in Ukrainian]
10. Smirnova, V. V. (2020). Pravovyi status prysiazhnykh u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy. [Legal status of jurors in civil proceedings in Ukraine]. *Znannia yevropeiskoho prava – Knowledge of European Law*, 2, 17-21. Retrieved from <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.67> [in Ukrainian]
11. Chaika, S. P. (2021). *Sud prysiazhnykh u kryminalnomu provadzhenni Ukrainy. [Jury court in the criminal procedure of Ukraine]*. Thesis. 2021. Retrieved from <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53422> [in Ukrainian]

Стаття надійшла 19.02.2025